

Vill du?

LÄRARMATERIAL

LEKTION 1: FÖDELSEDAGEN

MÅLGRUPP: GYMNASIET

LÄRANDEMÅL

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikations-situationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner (Sv).
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder (Sh).
- Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, dvs. vilka språkliga egenskaper och textegenskaper i övrigt som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang (Sv).
- Argumentationsteknik och skriftlig framställning av argumenterande text (Sv, Sv2).
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap (Sh).

INLEDNING, UPPLÄGG OCH FÖRBEREDELSE

I denna lektion kommer eleverna genom en fyra hörns-övning att få diskutera temat i filmen Födelsedagen samt göra en övning i att säga vad man vill. Läs igenom upplägg och diskussionsunderlag under rubriken Genomförande.

Inled gärna lektionen med att visa filmen Castingen där vi får höra ungas egna reflektioner kring sex och kommunikation.

GENOMFÖRANDE

- 1 Se filmen Födelsedagen och samtala med klassen om den.

Led ett samtal med följdfrågor på det som kommer upp.

- Vad tänker ni efter att ha sett denna film?
- Vad tror ni att hon/han vill?
- Vad gör man om man inte vet vad man vill?

Lyft gärna om det hade varit någon skillnad om en tjej tjtade på en tjej, en tjej på en kille eller en kille på en kille.

Fråga eleverna vad som menas med sex om det i diskussionen kommer upp att han vill ha sex. Är det hängel, smeksex eller samlag? En poäng med detta är att vidga vad sex kan innebära.

- 2 Fyra hörns-övning

Eleverna kommer att få frågor med olika alternativ på lösningar, ett för varje hörn i rummet. Läraren läser upp frågan och förslagen på lösningar och pekar ut vilket alternativ som är i vilket hörn. Eleverna uppmanas välja ett av hörnen och gå och ställa sig där. Det första de ska göra är att prata med de andra eleverna i den hörnan som de har valt. De ska prata om varför de valde det alternativet och diskutera olika tankar om det. Efter några minuter bryter läraren samtalen och varje hörn får presentera sina tankar för resten av klassen. Läraren leder samtalet utan att lägga några egna värderingar i det som sägs.

Hur kan killen visa vad han vill istället för att skicka så många sms?

1. Bara skicka ett sms och fråga om hon vill sova över.
2. Vänta tills de ses.
3. Skicka gulliga sms som visar att han gillar henne.
4. Annat förslag.

Hur tänker ni att fortsättningen på filmen blir?

1. Hon svarar ja till att sova över, och ser vad som händer.
2. Han ber om ursäkt för att han varit för "på".
3. Hon kommer med någon nödlögn och stannar hemma.
4. Annat förslag.

3 Övning i att säga vad man vill.

Finns det situationer då det är lättare eller svårare att säga vad man vill?

Beskriv det som en linje i rummet där ena änden symboliserar "lätt" och den andra "svårt".

Läs upp följande meningar där en person säger något den vill eller inte vill. Eleverna uppmanas att efter varje mening ställa sig på linjen och visa om de tror att det är något som skulle vara lätt eller svårt att säga till någon man är ihop med. Ställ eventuella följdfrågor och kommentera utan att värdera.

- Jag vill bara kramas och ligga och mysa med dig.
- Jag vill inte se den filmen.
- Jag är inte kär i dig längre.
- Jag orkar inte ses i kväll, är för trött bara.
- Jag vill inte sova över hos dig, även om du fyller år.
- Jag får inte sova över för mina föräldrar.
- Jag vill vänta med att ha sex med dig.
- Jag vill gå på bio med dig.
- Jag vill gå och fika med dig.
- Jag tappas lusten när du tjatar.

Avsluta övningen genom att eleverna får säga om de tycker att det finns saker som är svårare eller lättare att säga och vad det kan bero på.

TIPS!

Eftersom filmerna är korta kan man gärna visa dem två gånger och stanna vid enskilda repliker eller scener och diskutera vad som händer. Ett exempel ur Födelsedagen är när tjejen säger ”Han är ju gullig också”. Lyft om det är svårare eller lättare att visa vad man vill om man är kär i någon. Ett annat exempel är i slutet när vi får se sms:en som killen har skickat. I det sista står det ”Kom igen, sov över, det är ju min födelsedag”. Be eleverna diskutera vad de tänker kring det sms:et.

Vill du?

LÄRARMATERIAL

LEKTION 2: FÖDELSEDAGEN

MÅLGRUPP: GYMNASIET

LÄRANDEMÅL

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner (Sv).
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder (Sh).
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap (Sh).

INLEDNING, UPPLÄGG OCH FÖRBEREDELSE

Lektionen handlar om hur det kan bli när en person tjarar och pressar någon annan att ha sex. För att komma in på temat igen så visas filmen Födelsedagen som inledning. Sedan följer samtal och värderingsövning om tjarsex. Läs igenom upplägg och diskussionsunderlag under rubriken Genomförande.

BAKGRUND

Enligt svensk lag (Brottsbalken kap 6) kan man bli skyldig till våldtäkt om man genomför samlag eller jämförbar handling mot någon:

- Genom tvång och med hjälp av våld eller hot om brottslig handling eller;
- medan någon befunnit sig i hjälplöst tillstånd (t.ex. sova, påverkad av drog eller alkohol) eller;
- när den andre varit underårig, det vill säga under 15 år, när övergreppet begicks.

GENOMFÖRANDE

1 Visa eller dela ut dokumentet Elevmaterial och berätta kort om lektionens upplägg och syfte.

2 Visa filmen Födelsedagen.

3 Led ett samtal med följdfrågor på det som kommer upp.

- Vad tänker ni att killen menar med att sova över?
- Hur kan man visa vad man vill på ett schysst sätt?
- Hur uppfattar man när en tjej respektive en kille tar initiativ?
Varför är det så?
- Vad är det för skillnad mellan att ta initiativ och att tjarar?

4 Tjat

Dela in eleverna i grupper. Stanna gärna filmen på bilden i slutet där man ser alla sms som killen skickat.

Hälften av grupperna diskuterar följande frågor utifrån killens perspektiv och hälften utifrån tjejens:

Killen i filmen

Varför tjatar han? Diskutera de olika förslagen.

1. Vill känna sig bekräftad.
2. Tänker att tjejen vill att han visar vad han vill.
3. För att han väldigt gärna vill att hon sover över.
4. Känner press eftersom man vill ha gjort "det".
5. Om man inte visar att man vill ha sex kan den andra tro att man inte är riktigt kär.
6. Annat förslag.

Tjejen i filmen

Vi vet inte hur filmen fortsätter, men om vi antar att hon sover över trots att hon inte känner för det – varför tror ni att hon gör det?

1. Orkar inte med tjatet längre.
2. Vill inte verka "tråkig".
3. Rädd för att den andra ska bli sur/ledsen/besviken.
4. Om hon inte sover över är hon rädd att han tror att hon är ointresserad.
5. Känner press eftersom man vill ha gjort "det".
6. Vill känna sig bekräftad.
7. Annat förslag.

Varje grupp berättar något i helklass från sin diskussion. Be eleverna jämföra eventuella skillnader utifrån de olika genusperspektiven.

Avsluta gärna med att visa och prata om filmen Vill du? som på ett positivt sätt skildrar ömsesidighet och kommunikation kopplat till sex.

Vill du?

LÄRARMATERIAL

LEKTION 3: FÖDELSEDAGEN

MÅLGRUPP: GYMNASIET

LÄRANDEMÅL

- Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, dvs. vilka språkliga egenskaper och textegenskaper i övrigt som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang (Sv).
- Argumentationsteknik och skriftlig framställning av argumenterande text (Sv, Sv2).
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap (Sh).

INLEDNING, UPPLÄGG OCH FÖRBEREDELSE

Lektionen inleds med att eleverna får se filmen Födelsedagen igen som inspiration. Sedan ska eleverna skriva egna fortsättningar till situationen i filmen. En alternativ uppgift är att skriva en argumenterande text i form av ett debattinlägg angående en eventuell lag om samtycke. Ett annat alternativ är att eleverna får träna muntlig argumentation i form av en debatt.

GENOMFÖRANDE

- 1 Visa filmen Födelsedagen.
- 2 Individuellt skriva en fortsättning på filmen
Fråga eleverna vad de tror händer sen i filmen. Låt dem skriva en egen fortsättning. Inspireras gärna av idéer och tankar som kommit fram under tidigare lektioner på temat.

Alternativ skrivuppgift

Låt eleverna skriva en argumenterande text, för eller emot en eventuell lag om samtycke.

Alternativ aktivitet

Låt eleverna debattera för eller emot en eventuell lag om samtycke.

- 3 Eleverna redovisar sina texter för varandra.

BAKGRUND

Vill du?

SEXUALITET OCH ÖMSESIDIGHET

Syftet med detta material är att främja en ömsesidig sexualitet – eller, annorlunda uttryckt, förebygga övergrepp och sexuellt våld. RFSU:s grundsyn är att all sexualitet ska bygga på samtycke och ömsesidighet. Så länge sex är ömsesidigt finns det inte sexuella praktiker som är bättre än några andra.

De flesta har både positiva och negativa erfarenheter av sex. Vi vet från undersökningar om ungas sexualvanor att de allra flesta beskriver det senaste sextillfället som ”positivt” och ”upphetsande”. Samtidigt har många erfarenhet av sexuella övergrepp och sex mot sin vilja – tjejer mer än killar, hbtq-personer mer än heterosexuella cispersoner (cisperson är en person vars juridiska och biologiska kön, könsidentitet och könsuttryck är samma och följer förväntade könsnormer). En utgångspunkt för *Vill du?* är att visa både positiva och negativa teman kopplat till sexualitet. Vi gör det genom att fokusera på kommunikation och ömsesidighet i praktiken, och lyfta frågor kring hur man kan visa vad man vill och framför allt hur man kan veta vad någon annan vill.

MASKULINITET OCH SEXUELLT VÅLD

En viktig del av det förebyggande arbetet är att kritiskt granska normer kring maskulinitet. **Siffror** från BRÅ visar att av alla lagförda sexualbrott är 98 procent av gärningspersonerna män. Både svensk och internationell forskning visar på en tydlig koppling mellan mäns attityder kring jämställdhet och deras våldsutövande. **Studier** av bland andra Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor (**MUCF**) visar att normer för kön är centralt när unga killar utövar våld. Den som har stereotypa uppfattningar om maskulinitet och femininitet utövar mer våld. Ett brett arbete kring genus och normer är därför en viktig del av det våldsförebyggande arbetet.

Samtidigt visar **forskning** att 99 procent av ungdomarna (tjejer såväl som killar) tar avstånd från att ”tvinga eller försöka tvinga någon till sexuella handlingar”. En slutsats man skulle kunna dra är att unga generellt sett har bra värderingar kring sexualitet,

men att vi behöver arbeta mer med hur vi kan omsätta värderingarna i praktiken. Det är därför viktigt att vi i det förebyggande arbetet inte bara fokuserar på sexualbrott utan även på det som brukar kallas gråzoner – det som ligger mellan ömsesidighet och övergrepp. I det arbetet är det grundläggande att prata om maskulinitet och hur vi ser på killars och tjejers sexualitet. Hur ser utrymmet för killar och tjejer ut? Hur förväntas killar och tjejer vara och agera? Om vi till exempel ser killar som driftstyrda – hur påverkar det hur vi tänker kring ansvarstagande och förmågan att känna av vad den andra vill? Och inte minst – på vilket sätt kan dessa normer vara ett hinder för en ömsesidig sexualitet?

I diskussionsövningarna till filmerna har vi velat lägga fokus på hur man kan söka samtycke, eller kolla av vad den andra vill. Ansvar måste ligga på initiativtagaren, inte på att någon annan ska säga ja eller nej.

NÅGRA PRAKTISKA TIPS OCH FÖRHÅLLNINGSSÄTT

- **Tänk på att det finns olika erfarenheter i gruppen, och olika mycket erfarenhet. Det är viktigt att inte förutsätta att alla är heterosexuella.**
- **Förutsätt inte att alla vill ha sex/har haft sex. Nyckelord är "om":**
"Om någon vill göra det här, hur kan den göra då?"
- **Prata gärna utifrån fiktiva berättelser och använd tredje person**
– det ger möjlighet till samtal utan att behöva prata om sig själv.

FÖR DIG SOM VILL LÄSA MER

- **Unga och våld (MUCF)**
- **Hjältar och monster. Samhällsvetenskapliga perspektiv på män och våld (MUCF)**
- **Grupper, maskulinitet och våld (MUCF)**
- **UngKAB 09. Kunskap, attityder och sexuella handlingar bland unga (GU)**
- **Ungdomsbarometern 2014. (Folkhälsomyndigheten)**
- **Hon hen han (MUCF)**
- **Diskriminerad, trakasserad, kränkt? (Skolverket)**
- **Se mig! Unga om sex och internet (MUCF)**
- **Att arbeta med sexuella trakasserier i skolan (RFSU)**
- **Andra män - maskulinitet normskapande och jämställdhet.**

L Gottzén och R Jonsson (red.), Gleerups förlag 2012